

на борту судна) та залежать від правового статусу пасажирів, класу обслуговування тощо та повинні відповідати таким умовам як безпечність, якість, надійність, своєчасність.

Література

1. Повітряний кодекс України від 19.05. 2011 р. // Голос України. – 2011. – № 110.
2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. – К.: Істина. – 928 с.
3. Цивільно-правове регулювання перевезень пасажирів таксі: Монографія / О. М. Нечипуренко, С. В. Резніченко, Г. В. Самойленко. – Одеса: ОДУВС, 2010. – 188 с.
4. Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу: затв. Наказом Мінінфраструктури України від 30.11.2012 № 735 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 4. – Ст. 136.

УДК 347.463 (043.2)

Земскова О. В., аспірант,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків, Україна

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕВЕЗЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

В даний час проблема правового регулювання перевезення небезпечних вантажів є достатньо актуальною, оскільки зумовлена рядом об'єктивних факторів. По-перше, доволі частими є випадки аварій та катастроф на транспорті, які спричиняють негативні наслідки як для сторін договору перевезення вантажів, так і для третіх осіб, які не приймають участі в укладанні договору; доволі часто мають прояви завдання шкоди екології. Це спричиняє необхідність переосмислення сутності правовідносин з перевезення вантажів, і небезпечних, зокрема; особливостей їх правового регулювання.

Варто відмітити той факт, що найбільша кількість надзвичайних ситуацій, особливо із загибеллю людей, припадає на транспорт, що свідчить про високу потенційну небезпечність транспорту. Щорічно в Україні транспортом перевозиться понад 900 мільйонів тонн вантажів, в тому числі велика кількість небезпечних. На залізничний транспорт припадає близько 60% вантажних перевезень, автомобільний – 26%, річковий і морський – 14%. Оскільки близько 15% вантажів є потенційно небезпечними (вибухонебезпечні, пожежонебезпечні, хімічні та інші речовини) небезпека життю і здоров'ю людей є істотною. Небезпеку підвищує і той факт, що ступінь зношення транспортних засобів складає понад 50%.

На залізничному транспорті аварійні ситуації при перевезеннях радіоактивних речовин, сильнодіючих отруйних речовин (СДОР) найбільш небезпечні. Такі аварії призводять до небезпечного опромінення людей і радіоактивного забруднення навколишнього середовища, а при виході СДОР у зовнішнє середовище – до гострих отруєнь пасажирів і хімічного зараження повітря, ґрунтів і об'єктів колійного господарства. На морському та річковому транспорті можливий ризик для безпеки життя людей, але, як правило, найбільша шкода завдається екології внаслідок розливу нафтопродуктів, отруйних, хімічних речовин, тощо. На авіаційному транспорті перевезення небезпечних вантажів є поодинокими, що, однак, не виключає необхідності забезпечення безпеки перевезень таких вантажів.

Протягом останніх років на дорогах України щорічно стаються десятки тисяч автомобільних аварій і катастроф. До серйозних дорожньо-транспортних подій призводить невиконання правил перевезення небезпечних вантажів, незадовільний стан доріг, відкриті люки, необгороджені та неосвітлені ділянки дороги, на котрих виконуються ремонтні роботи, низький технічний стан автомобілів; перевищення швидкості руху, несправність сигналізації на залізничних переїздах, відсутність знаків, які попереджують про небезпеки, тощо [3, 135–138].

По-друге, з прийняттям ЦК України 2003 р. і введенням книги 2 (особисті немайнові права фізичної особи), домінуючою в цивілістиці стає людиноцентристська теорія [1]. Це вплинуло на переорієнтацію спрямованості правового регулювання цивільних правовідносин з домінанти виробничої сфери на особисті немайнові права фізичних осіб, їх забезпеченість та реалізацію.

По-третє, перевезення вантажів є сферою приватних відносин. Їх регулювання забезпечується відповідно методами та засобами, властивими приватному праву. Варто зазначити, що дослідження правовідносин з перевезення небезпечних вантажів на нових приватноправових засадах не здійснювалися, а тим паче через призму необхідності забезпечення прав людини.

По-четверте, є цілком очевидним той факт, що застосування диспозитивних засобів в сфері охорони зазначених благ є не достатньо ефективним. Є потреба в імперативних засобах правового регулювання правовідносин з перевезення небезпечних вантажів, що мають бути закріплені в нормативно-правових актах цивільного законодавства. Саме тому виходить на якісно новий рівень потреба дослідження меж здійснення цивільних прав (включаючи обмеження), і зокрема, що стосується перевезень небезпечних вантажів. Проблема зумовлена також тим, що принцип свободи договору, закріплений ст. 3 ЦК України, підлягає обмеженням, зумовленим необхідністю забезпечення публічних інтересів, прав та інтересів третіх осіб.

По-п'яте, при здійсненні перевезень небезпечних вантажів мають місце ризики, дослідженню яких в цивілістиці не приділено достатньої уваги, – відповідно ризики і безпека здійснення цивільних прав потребують врегулювання. Договір перевезення небезпечних вантажів набуває додаткових рис алеаторності, оскільки ризик завдання шкоди і її розмір при перевезенні небезпечних вантажів зростають.

По-шосте, наявність та рівень фактів завдання шкоди при перевезеннях небезпечних вантажів свідчить про неефективність існуючого механізму правового регулювання цивільних правовідносин в цій сфері. То ж існує потреба у виробленні ефективного механізму.

По-сьоме, відсутній механізм відшкодування шкоди внаслідок масового делікту чи екологічної катастрофи, а, відповідно, учасники цивільно-правових відносин потребують охорони та захисту своїх прав.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № № 40–44. – Ст.: 356.
2. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 06.04.2000 р. № 1644-III // Відомості Верховної Ради України від 14.07.2000–2000 р. – № 28. – Ст. 222.
3. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник / О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця: ВНТУ, 2011. – 204 с.

УДК 347 (043.2

Зубрицька О. В., старший викладач,
Харківський аерокосмічний університет
ім. Жуковського, м. Харків, Україна
Шевчук Т. О., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ВПЛИВ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН НА УКРАЇНСЬКЕ ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Цивільне право в Україні не ізольоване від цивільного права зарубіжних країн. Воно взаємодіє з ним, зазнає його впливу і, в свою чергу, впливає на нього та взаємно збагачується. Вивчення зарубіжного цивільного права здійснюється на підставі порівняльного методу. На цій базі в Україні формується наука порівняльного цивільного права як частина міжгалузевої дисципліни порівняльного правознавства. Порівняльно-правові дослідження передбачають вивчення не лише правових норм та інститутів, а й судової практики та доктрини інших країн [1, с. 37]